

KAIP TĖVAMS IŠGYVENTI IR AUKLĖTI VAIKUS KARANTINO METU?

Parengė:

Daiva Jakavonytė-Staškuvienė, Vytauto Didžiojo universiteto Švietimo akademijos profesorė, Europos Komisijos Europos mokyklų ikimokyklinio ir pradinio ugdymo inspektorė

Pastarąją savaitę prasidėjo nuotolinis mokymas, tad tėvai turi skirti laiko ir savo vaikų mokslams. Kaip tikslingai susidėlioti savo darbotvarkę, pasidalyti kompiuterius ar namų erdvę?

Tėvų misija yra tiesiog padėti vaikams išlaikyti mokymosi tęstinumą, todėl būtina sudaryti vaikų mokymuisi namuose palankias sąlygas. Kad namų erdves ir dienos laiką paskirstytumėte kokybiškai, susiplanuokite dienotvarkę:

1. Kas rytą kelkite vaiką nustatytu laiku! Paraginkite ir padėkite jam užmigti priimtiniu laiku. Mokymosi namuose metas – tai ne vaikų atostogų laikas.
2. Vaikams visą laiką būti namuose bus nuobodu ir IKT priemonių pagunda – didelė. Šiuo klausimu galimi du patarimai: apribokite IKT priemonių naudojimo laiką ir sutikite, kad vaikams yra nuobodu. Kad būtų kitaip, pasiūlykite jiems žaisti stalo žaidimus, atlikti įvairias kūrybines veiklas (pavyzdžiui, lieti akvarele ar statyti namus iš kėdžių ir paklodžių), skaityti, padėti jums gaminti maistą, tvarkyti namus ir pan.
3. Suplanuokite savo ir vaikų veiklos tvarkaraštį. Vaikai nedirbs 6 valandas per dieną, tačiau galite organizuoti darbo laiką nuo 10 iki 30 minučių kelis kartus per dieną, atsižvelgiant į vaikų amžių ir užduočių, kurias reikia atlikti, skaičių. Vaikams turėtų būti organizuojama įvairi veikla. Mokytojai turėtų pateikti vaiko veiklos planą, pasiūlymų (naudingų nuorodų ir patarimų). Rekomenduojama darbo apimtis per dieną:

Priešmokyklinė grupė	1-2 klasė	3-4 klasė	5 klasė
1,5 valandos (maksimumas)	2 valandos	2,5 valandos	3 valandos

4. Neskubėkite padėti vaikui tuo metu, kai jam to nereikia (t.y. neatlikite veiklų už vaiką). Pasikalbėkite ir nuraminkite vaiką tuomet, kai matote, kad jis nerimauja, jaudinasi. Tuomet labai svarbus yra tėvų palaikymas, apkabinimas, nuraminimas, padrąšinimas. Jiems taip pat nėra lengva!
5. Supažindinkite vaiką su savo darbų planu, paaiškinkite, kokias darbo veiklas namuose teks atlikti jums. Tuomet vaikas supras, kad ir jūs dirbate namuose, kad tai nėra jūsų atostogos arba tik vaiko priežiūra.

Neretai tėvams kyla klausimų, kuo šiuo metu užsiimti su savo vaikais. Kokią pagalbą reikėtų teikti vaikui mokantis namuose? Ką patartumėte?

Šiuo metu, kai vyksta mokymasis namuose, visų pirma, tėveliai turėtų sudaryti sąlygas vaikui atlikti reikiamas užduotis/veiklas. Kalbėdamiesi su vaiku ir jo (jos) mokytoju ir atsižvelgdami į ankstesnius pasiekimus bei mokytojo atsiliepimus, apibrėžkite aspektus, kuriais jūsų vaikui reikia palaikymo,

pagalbos ar paraginimo. Skatinkite vaiką užduoti klausimus. Kai jūsų vaikui reikalinga papildoma pagalba, kurios negalite suteikti, susisiekit su mokytoju ir kartu suplanuokite paramos veiklą. Kartu su vaiku sutarkite, kokių taisyklių bus laikomasi namuose, kai yra mokomasi. Palaikykite vaiką už taisyklių laikymąsi. Stebėkite pažangą, padarytą mokyklinių darbų metu, ir terminus (ar visos užduotys buvo atliktos laiku). Svarbu mokymosi metu daryti pertraukas. Pertraukų metu vaikai turėtų daugiau praktinių ir fizinių užsiėmimų (pavyzdžiui, mankštos pratimų, šokių), o neturėtų pertraukas praleisti savo išmaniuosiuose telefonuose.

Kaip vaikus atitraukti nuo kompiuterinių technologijų?

Rekomenduojamos priešmokyklinės grupės vaikus ir pradinių klasių mokinius ugdančios priemonės, ypač nuotolinio mokymosi kontekste: žaidimas, veiklos, skatinančios mąstymą ir problemų sprendimą, praktikavimasis ir veiklos, skatinančios įsiminimą ir prisiminimą. Paprasčiausias vaiko įtraukimas į kasdienę veiklą yra gera pradžia norint užtikrinti ugdymo tęstinumą šiuo laikotarpiu. Pateikiu kelias veiklas, kurias galite atlikti namuose su vaiku ir kurios apima daug ugdymo sričių.

- Pjaustykite daržoves kartu su vaiku. Padeda lavinti vaiko smulkiąją motoriką. Stalo serviravimas leidžia vaikui ne tik tinkamai išdėlioti indus, bet ir suskaičiuoti (vietas, skirtingų rūšių indus ir kt.) bei išmokti tinkamai pateikti maistą.
- Gaminkite kartu su vaiku: pasirinkite receptą, leiskite vaikams kiek įmanoma daugiau pasigaminti patiems (perskaitykite receptą, padėkite surinkti reikiamus produktus, apskaičiuokite reikiamą masę, atlikite veiksmus ir kt.). Kaip suaugęs žmogus, jūs stebėkite, kas daroma.
- Pradėkite rinkti herbariumą (išmokite atpažinti kai kurias pavasario gėles ar sprogstančius medžių lapus).
- Užrašų sąsiuvinyje žymėkite, kokius gyvūnus pamatėte. Nurodykite datą, jeigu turite – pateikite nuotrauką, jeigu ne, pamėginkite šio gyvūno nuotrauką rasti internete.
- Surinkite šakų, samanų, kriauklių, akmenėlių, kankorėžių ir kartu su vaiku sukurkite žemės mozaiką.
- Išdaiginkite pupą ar žirni ir kartu su vaiku stebėkite, kaip auga; fiksokite augimą, paliekite.
- Kasdien skaitykite knygą. Leiskite vaikui išsirinkti norimą knygą ir kuo ilgiau „pasinerkite“ į jos skaitymą kartu su vaiku. Rekomenduojamas trumpiausias laikas per dieną nuo 20 iki 30 minučių, tačiau galima ir ilgiau padarius pertraukas. Ne tik skaitykite, bet ir aptarkite tai, ką skaitote, užduokite klausimus apie pasakojimo esmę, veikėjus, įvykius ir pan. Aptarkite ir knygos iliustracijas. Jeigu vaikas dar pats neskaito, skaitykite jūs.
- Žaiskite stalo žaidimus naudojant kauliukus. Kauliukai lavina skaičiavimo įgūdžius.
- Žaiskite atmintį lavinančius žaidimus su kortelėmis, kai reikia surasti vienodas korteles arba surūšiuoti korteles nuo mažiausios iki didžiausios ir atvirkščiai.
- Žaiskite žodžių žaidimus pagal tam tikrus objektus (vyro vardas, moters vardas, miestas, šalis, gyvūnas, augalas ir pan.) ir raides. Visi galvoja žodžius pagal tam tikrą raidę (žaidimas tinka nuo 6 metų). Alternatyva nuo 5 metų: išsirinkite raidę ir suraskite žodžius, kuriuose galite išgirsti šią raidę atitinkantį garsą.
- Sukurkite matematikos stebėtojo sąsiuvinį: nustatykite, atkreipkite dėmesį ir pažymėkite situacijas, kai vaikai „mato“ matematiką namuose ar lauke. Pavyzdžiui, suraskite stačio kampo kambario sienas, padarykite dešimt krūvelių iš saujos ryžių, o tada ryžius suskaičiuokite, aptarkite, kuo krūvelės panašios, o kuo skiriasi. Užrašykite klausimus, kurie užduodami iš šių situacijų, ir atlikę tyrimus suraskite atsakymus.
- Žaiskite skaičių žaidimus: skaičiuokite kiek įmanoma daugiau, pakartokite skaičių seką, suskaičiuokite kasdienius daiktus (šakutes, kurias padėjo ant stalo, megztinio sagas, namuose esančias duris ir t.t.).

- Žaiskite įvairių statinių statymo/dėliojimo žaidimus (įvairios dėlionės, Lego ir kitokių kaladėlių statiniai ir pan.), siūlant iššūkius („padaryk statinio bokštą, kad jame būtų 4 kubai“, „pastatyk aukščiausią įmanomą bokštą“ ir pan.).
 - Suraskite namuose esančius daiktus, kurie yra simetriški, t.y., per kuriuos galima nubrėžti simetrijos ašį.
 - Paslėpkite daiktą namuose ar bute ir nurodykite vaikui, kad jis jį surastų. Jūs sakykite tik žodžius, nurodančius vietą erdvėje: *priekyje; už; žemiau; aukščiau; tarp; į kairę; į dešinę...*
 - Pasigaminkite gyvūną iš namuose randamų medžiagų.
 - Išsilankstykite popierinį lėktuvą ir surenkite šeimos konkursą, kad lėktuvėlis būtų kuo daugiau paleistas.
 - Namuose turimas maisto pakuotes išdėliokite nuo lengviausios iki sunkiausios (jei svoris nenurodytas ant pakuotės, tegul vaikas pasveria virtuvinėmis svarstyklėmis).
 - Leiskite vaikui naudojantis magnetu bute surasti daiktų, kurie „prilimpa“! Tada padarykite plakatą, ką traukia magnetas, o ko – ne.
- Svarbiausia, kad visus žaidimus žaistumėte pozityviai nusiteikę, besišypsantys ir pagirdami vaiką už kiekvieną kūrybinį sumanymą ar netikėtą sprendimą.

Ar tikrai tėvams reikia padėti vaikams mokytis, kai vyksta nuotolinis mokymas?

Tėvai neturėtų perimti mokytojo vaidmens, nes šis darbas reikalauja daugelio kompetencijų. Svarbiausia, kuo turėtų pasirūpinti tėvai – tai sudaryti tinkamą mokymuisi aplinką, kurioje būtų reikiamos darbo priemonės, t.y. kompiuteris, interneto ryšys, mokymuisi reikiamos kompiuterinės programos, stalas ir tinkamą apšvietimą turintis kambarys arba darbo vieta kambaryje. Jeigu vienu metu kambaryje mokysis keli vaikai, reikėtų pasirūpinti ausinėmis. Visos kitos priemonės yra visiškai tokios pačios kaip ir mokymuisi mokykloje. Dėl mokymosi medžiagos, tėvai vaikams turėtų padėti pačiu kraštutiniu atveju, kai vaikas bandė veiklą/užduotį atlikti kelis kartus, pagalbos kreipėsi į klasės draugus ar mokytoją, tačiau situacija vis tiek liko neišspręsta. Tėveliai neturėtų pasakyti vaikui tiesioginio atsakymo, o prašyti suformuluoti konkretų klausimą ar pateikti paaiškinimą/argumentus, ko konkrečiai vaikas nesupranta ar negali atlikti savarankiškai. Žinoma, tėveliai turėtų padėti vaikams naudotis IKT priemonėmis, įvesti reikiamą informaciją, kodus ir t.t.

Mokymosi namuose metu visi mokytojai padarys viską, kad visiems vaikams suteiktų reikiamos informacijos, įskaitant mokymosi medžiagą ir pagalbą. Kaip įprastai, pradinių klasių mokiniams ir jų tėvams gali kilti įvairių klausimų ir dauguma jų yra panašūs, todėl naudinga naudoti internetines priemones klausimams ir atsakymams bei dalintis informacija. Naudodamiesi bendrais internetiniais tinklais ir (arba) internetine aplinka, mokinys gali gauti naudos iš kieno nors kito jau užduoto klausimo, kuris jau buvo atsakytas mokytojo; ir taip išspręsti savo problemą netrukdydamas mokytojo dar kartą. Rekomenduojame palaikyti glaudų virtualų ryšį tarp mokinių, mokytojo ir tėvų.

Kaip tėvams elgtis, kad vaikams nepabostų šis laikas, kai negalima niekur eiti, kad vaikai išmoktų kažko naujo?

Sukurkite vidaus erdvę mokymosi veiklai su mokymosi medžiaga/užduotimis, kurios gali prireikti. Veiklas visą dieną keiskite (pabudimas, maitinimasis, mokymasis, pertraukos ir mankšta, keitimasis informacija, vakaro skaitymai ar ramūs žaidimai, miegas). Paaiškinkite vaikui apie naują situaciją (rasite vaikams tinkamų šaltinių ir/ar vaizdo įrašų, pritaikytų jūsų vaiko amžiui). Nesvarbu, ar nerimaujate dėl naujojo koronaviruso, ar dėl to, kad jūsų vaikai neribotą laiką gyvena ir mokosi namuose, labai svarbu išlikti ramiems, formuoti savo vaikams aiškias mintis ir atskirti gaudus nuo

realybės. Paaiškinkite savo dukrai ar sūnui, kad šiuo metu mokyklos uždarytos todėl, kad virusas neplistų ir būtų sustabdytas. Taip pat svarbu pabrėžti, kad kada nors vėliau vaikai šį mokymąsi namuose galės „atsiminti“, kaip savo istorijos dalį ir nieko daugiau. Mokymosi namuose metu visiems vaikams reikalinga tam tikra priežiūra ir padėsinimas. Jei įmanoma, atlikite porą patikrinimų per dieną, paklauskite ir pasidomėkite, kaip vaikui sekėsi, ką jis nuveikė/išmoko, kas pasisekė, o kur jam reikėtų patarimų. Jei jūsų vaikui reikalinga priežiūra namuose, pasirūpinkite, jei įmanoma, padedami kitų šeimos narių ar jūsų šeimai artimų asmenų. Svarbiausia – nepalikite pradinių klasių mokinio/mokinės namuose vieno/vienos.

Kaip nuraminti vaikus, kurie mato ir girdi informaciją apie koronavirusą per televiziją, radiją ir dėl to nerimauja?

Kalbėkite su vaikais apie tai, kas vyksta. Padėkite jiems jaustis saugiai (išklausykite vaiką, padėsininkite, apkabinkite, nuraminkite). Stenkitės būti ramūs ne tik bendraudami su vaikais, bet ir su šeimos nariais, kalbėdami telefonu. Nepamirškite, kad jūsų elgesys ir reakcijos daro vaikams tiesioginį poveikį. Jūs esate pavyzdys, iš kurio vaikai mokosi. Paaiškinkite vaikui, kodėl jis neina į mokyklą ar darželį, ką šiuo reikia daryti, o ko vengti. Svarbu, kad paaiškinimai būtų vaikui suprantami. Leiskite vaikui klausti apie viską, kas jam rūpi ir nuoširdžiai atsakykite į visus klausimus. Prisiminkite, kad atsakymų vengimas gali padidinti jo nerimą. Užtikrinkite stabilų vaiko dienos režimą. Pasirūpinkite, kad dukra/sūnus sistemingai tęstų mokymąsi, padėtų namų ruošoje ir turėtų pakankamai laiko įvairiems žaidimams, mėgstamai veiklai, buvimui gryname ore bei miegui. Jeigu vaiko emocinė savijauta jums kelia nerimą ar susiduriate su kitais jo priežiūros iššūkiais, pasitarkite su psichologu. Mokyklos administracijos nariai arba mokytojas turėtų nurodyti psichologinės pagalbos kontaktus.

Su kokiais iššūkiais šiuo metu dažniausiai susiduria tėvai ir kaip juos siūlytumėte spręsti?

Pirmąją mokymosi namuose savaitę teko konsultuoti tėvelius ir mokytojus. Dažniausi klausimai, kuriuos aptarėme, susiję su vaikams skirtu veiklų/užduočių kiekiu. Kai kurie tėvai ir vaikai teigė, kad užduočių tiek daug, jog jie negali suspėti visų atlikti laiku. Rekomenduoju tėveliams stebėti ir žymėti, kiek laiko vaikas užtrunka prie mokytojų paskirtų užduočių. Jeigu kiekvieną dieną vaikas praleidžia daugiau nei po tris valandas, pasikalbėkite su mokytojais ir pasakykite apie situaciją, paprašykite pakoreguoti mokymosi krūvį. Be to, pastebėkite, kiek laiko praleidžiama prie IKT priemonių (ypač, kai sistema užduočių neatidaro, kai internetinis ryšys būna nekokybiškas). Taip pat šią informaciją perduokite mokytojams. Jeigu taip nutiktų, kad dėl nekokybiško ryšio net iki valandos sėdima prie kompiuterio, o darbas vis tiek neatliekamas, apie tai informuokite mokytoją. Tokiu atveju, geriau tokios veiklos iš viso atsisakyti.